

Vuoden 2022 arviointikertomuksen kannanotot sekä kaupunginhallituksen vastaukset

Strategian mukaisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin strategian uudistustyö on aloitettu, mikä onkin aiheellista.

Lautakunta muistuttaa, että vaikka strategia on pitkän tähtäimen suunnitelma, kaupungilla tulee olla valmius päivittää sitä valtuustokauden aikana toimintaympäristön muuttuessa. Strategian rakentamiseen on sitoutettava niin koko hallinto kuin kuntalaisetkin. Strategia on kuin peräsin laivassa: sillä kyetään määrittämään kehityksen suunta, tavoitteilla päämäärä ja hallitulla taloudella kehityksen vauhti.

Vastaus: Lapuan kaupunginvaltuusto on 12.6.2023 hyväksynyt Lapuan kaupungin strategian. Lapuan kaupungin strategian toteuttamiseksi tullaan laatimaan strategiakaudella toteutettavat toimialakohtaiset toimenpiteet, joiden avulla voidaan päästä tavoitteisiin sekä lisätä tyytyväisyyttä. Strategian toteuttaminen on yhteistyötä poliittisten päättäjien, kaupungin henkilöstön, kuntalaisten, kolmannen sektorin ja elinkeinotoiminnan kesken. Muuttuvassa toimintaympäristössä Lapuan kaupungilla on valmius päivittää strategiaa myös valtuustokauden aikana.

Talousarvion sitominen strategiaan tavoitteisiin

Tarkastuslautakunta kiittää tästä merkittävästä talouden suunnittelua ja seurantaa parantavasta menettelytavan käyttöönotosta ja kannustaa vastuullisia luottamuselimiä ja viranhaltijoita edelleen johtamaan kaupungin toimintaa ja taloutta strategialähtöisesti.

Vastaus: Lapuan kaupunginhallitus on 19.6.2023 käsitellyt talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2025 - 2026 lähtökohdat. Kaupunginhallitus edellyttää, että toiminnalliset tavoitteet tulee johtaa Lapuan kaupungin strategian pohjalta ja tavoitteen toteutumista pitää pystyä arvioimaan/mittaamaan. Tarkoituksena on siis edelleen johtaa kaupungin toimintaa ja taloutta strategialähtöisesti.

Hyvinvointi

Tarkastuslautakunta kehottaa kaupunkia panostamaan erityisesti lasten turvallisiin oppimisympäristöihin sekä kouluissa että koulumatkoilla.

Vastaus: Lapuan kaupungin 12.6.2023 hyväksytyyn strategian mukaisesti lupauksiamme ovat mm. turvallinen tulevaisuus sekä terveet ja hyvinvoivat kasvu- ja oppimisympäristöt. Lasten turvallisten oppimisympäristöjen takaaminen kouluissa ja koulumatkoilla kuuluu sivistyslautakunnan vastuualueelle. Lapuan kaupunginhallitus seuraa aktiivisesti strategian mukaisten lupauksen toteutumista Lapuan kaupungissa.

Tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitukselta selvityksen, miksi vuotuisia kehityskeskusteluja ei ole kattavasti otettu osaksi johtamiskäytäntöjä.

Vastaus: Kehityskeskusteluilla on merkittävä vaikutus työhyvinvoinnin ja työn tuottavuuden kehittämisenä, kuten tarkastuslautakuntakin toteaa. Lapuan kaupungilla on viime vuosina tehty merkittäviä toimenpiteitä kehityskeskustelukulttuurin parantamiseksi. Lapuan kaupungin tavoitteena on, että esihenkilö käy kehityskeskustelun vuosittain jokaisen työntekijän kanssa. Toteutettuja toimenpiteitä ovat mm. seuraavat: kehityskeskusteluille on luotu mallirunko, kehityskeskustelujen merkityksestä on keskusteltu esihenkilöiden iltapäivissä, esihenkilöille on järjestetty esihenkilökoulutuksia, kehityskeskustelujen käyntejä on ryhdytty seuraamaan esihenkilö/toimialatasoisesti johtoryhmän toimesta kvartaaleittain. Uutena toimenpiteenä 1.7.2023 alkaen kehityskeskustelujen tilannekatsaus annetaan henkilöstöjohtajalle kvartaaleittain.

Hyvinvointikertomus, -suunnitelma ja -raportti

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka tasekirjassa on laajasti kuvattu hyvinvointitavoitteen toteutumista, vuosiraportti olisi ollut hyvä laatia erillisenä myös vuosilta 2020 - 2022.

Tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitukselta selvityksen,

a) miksi vuosiraportti on päätetty jättää tekemättä ja

b) miten kaupunki aikoo tulevaisuudessa varmistaa hyvinvoinnin strategisten suunnitelmien täytäntöönpanon ja hyvinvoinnin vuotuisen raportoinnin valtuustolle.

Vastaus: Lapuan kaupunginvaltuusto on käsitellyt 14.11.2022 laajan hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman. Laajassa hyvinvointikertomuksessa on katettu vuosiraportointi vuoden 2021 osalta. Lapuan kaupungin verkkosivuilla on kaikkien tutustuttavana laaja hyvinvointikertomus 2021 - 2025.

Koronan aiheuttamat resurssihaasteet sekä valmistelut hyvinvointialueelle siirtymisestä vaikuttivat käytettävissä oleviin resursseihin siten, että vuoden 2020 vuosiraportti on jäänyt laatimatta. Tilastotiedot saadaan aina jälkikäteen, joten vuosiraportti voidaan laatia vasta vuoden loputtua.

Vuoden 2022 hyvinvoinnin vuosiraportti tullaan laatimaan ja käsittelemään vuoden 2023 syksyllä.

Lapuan kaupungille on vuoden 2023 keväällä palkattu päätoiminen hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu mm. hyvinvointikertomuksen, -suunnitelman ja raportin valmistelu ja koordinointi. Lapuan kaupungissa panostetaan hyvinvointiin entistä enemmän. Vuoden 2023 alusta lukien kaupungissa on toiminut uusi hyvinvointiin keskittyvä lautakunta, nyk. hyvinvointilautakunta (31.7. asti vapaa-ajanlautakunta).

Talouden tasapaino

Tarkastuslautakunta suosittelee taloudenhoidossa erityisesti paneutumisista kestävän ja riittävän maksuvalmiuden luomiseen.

Vastaus: Lapuan kaupungin maksuvalmiutta seurataan aktiivisesti. Maksuvalmiuteen vaikuttavat kassaan- ja kassastamaksujen ajallinen toteutuminen sekä tulorahoituksen ylittäviin investointeihin hankittavan pitkäaikaisen rahoituksen määrä. Lisäksi osa kuntien maksuvalmiudesta voidaan hoitaa lyhytaikaisilla luotoilla. Lapuan kaupungin toimintaperiaatteena on ollut pitää kassa riittävänä, mutta välttää turhaa rahan ”makuuttamista” tilillä, koska tämä on ollut taloudellisesti perusteltua. Talouspäällikkö seuraa maksuvalmiutta aktiivisesti ja toteuttaa taloudellisesti kestäviä ratkaisuja maksuvalmiuden pitämiseksi riittävänä. Vaikka kassavarojen riittävyys päivinä -tunnusluku on ollut vuoden 2022 lopussa matala, kassan riittävyttä voidaan hallinnoida kuntatodistusten avulla. Mikäli pelkästään kassavaroja halutaan kasvattaa, se vaatisi kustannussäästöjä.

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt

Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen kehittämään yhteydenpitoa ja konsernin johtamista, jotta konserniyhtiöt tietävät, mihin toimiin niiden on haettava kaupungin suostumus ja että informaatio kulkee konsernin sisällä oikeellisenä ja oikea-aikaisena.

Konsernijohdon tärkeyttä korostaa seikka, että konserniyhtiöiden velkamäärä on merkittävän suuri ja nostaa konsernin lainamäärän 118 miljoonaan euroon emokaupungin 67,5 miljoonasta.

Vastaus: Lapuan kaupunginvaltuuston 29.10.2018 hyväksymän konserniohjeen 11 §:ssä yksilöidään ne asiat, joihin konserniyhtiöiden tulee hankkia kunnan kanta ennen päätöksentekoa. Kaupunginjohtaja muistuttaa säännöllisesti konserniyhtiöiden toimitusjohtajia ja hallituksen puheenjohtajia konserniohjeen noudattamisen velvoitteista. Konsernijohdon ja konserniyhtiöiden välistä yhteistyötä on lisätty vuoden 2023 aikana.

Tarkastuslautakunta pitää moitittavana, että kaupunki on antanut tytäryhtiöille lainoja ilman asiaankuuluvia vakuuksia. Säädösten noudattaminen kaupungin ja koko konsernin päätöksenteossa ja toiminnassa on ensiarvoisen tärkeää. Tarkastuslautakunta katsoo kuitenkin, että kummassakaan tapauksessa ei ole syytä evätä asioista vastanneilta viranhaltijoilta vastuuvapautta, sillä kaupungille ei tapauksista ole aiheutunut menetyksiä. Tarkastuslautakunta korostaa, että vastaisuudessa solmittaessa sopimuksia (ml. lainasopimukset) niin tytäryhteisöjen kuin kolmansien osapuoltenkin kanssa on osaavan lainoppineen välttämätöntä tarkastaa sopimusten sisältö ja niiden lainmukaisuus.

Vastaus: Kuntalain 129 §:n mukaan kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä. Kunnan edut tulee turvata riittäväillä vakuuksilla. Invest Lapua Oy:lle myönnettiin 170.000 euron lyhytaikainen laina ilman vakuuksia, koska tulkintana oli, ettei se vaaranna kunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä ottaen huomioon lainan lyhytaikaisuus ja lainan suuruus. Tilintarkastajan annettua oman poikkeavan tulkintansa asiasta päivitettiin sopimus saman päivän aikana siten, että Invest Lapua Oy antoi lainasumman kattavan panttikirjan kaupungin haltuun.

Lapuan kaupunginvaltuusto päättäessä 31.3.2023 myöntää Lapuan Jäähalli Oy:lle 370.000 euron lainan, oli jo aiemmin päätetty, että yhtiön muut osakkeet tullaan hankkimaan kaupungille ja yhtiö tullaan selvitystilan kautta sulauttamaan Lapuan kaupunkiin. Näin ollen Lapuan kaupunki oli jo sitoutunut ottamaan vastatakseen Lapuan Jäähalli Oy:n velat, jolloin vakuudella ei enää ollut käytännön merkitystä.

Selvyyden vuoksi jatkossa edellytetään kaikkiin lainoihin tytäryhtiöiden vakuuksia, vaikka ne olisivat suuruudeltaan pieniä tai kestoaltaan lyhyitä, eivätkä sinällään vaarantaisi kunnan kykyä vastata sille säädetyistä tehtävistä. Tällä tavoin voimme tulevaisuudessa välttää tulkinnalliset epäselvyydet.

Lapuan kaupungin yleishallinnon vastaukset vuoden 2022 arviointikertomukseen

Yleishallinto

Lautakunta katsoo, että lasten ja nuorten palveluiden kehittäminen, turvaaminen ja riittävä resursointi on välttämätöntä ja kehottaakin ryhtymään välittömiin toimenpiteisiin nykytilanteen korjaamiseksi.

Vastaus: Lapuan kaupunki pitää tärkeänä lasten ja nuorten palveluiden kehittämisen, turvaamisen ja riittävän resurssoinnin. Palvelutarpeiden määrittelyssä tulee samanaikaisesti huomioida syntyvyyden aleneminen ja ikäluokkien pieneeminen. Lapuan kaupunginvaltuusto on pitänyt iltakoulun 21.8.2023 koskien lapsia ja nuoria. Konkreettiset toimenpiteet keskittyvät pääosin sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan vastuualueelle.

Sisäinen valvonta

Tarkastuslautakunta katsoo, että sisäisen valvonnan menettelytapoja on edelleen kehitettävä. Lautakunta ehdottaa, että sisäinen riskienhallinta ja tarkastukset suoritettaisiin ns. ristiintarkastuksen periaatteella, jolloin tarkastettava itse ei missään tapauksessa tarkasta omaan päätäntävaltaansa kuuluneita asioita.

Vastaus: Erilliset sisäisen valvonnan tehtävät toteutetaan välttämättä vaarallisia työyhdistelmiä. Sisäisen valvonnan tarkistuslistat pyydetään esihenkilökohtaisesti, mutta niiden analysointi toteutetaan sekä toimialan sisällä että talouden ja johdon toimesta. Sisäisen valvonnan menettelytapoja tullaan kehittämään edelleen lautakunnan ehdotuksen mukaisesti.

Valmiussuunnittelu ja varautuminen

Tarkastuslautakunta katsoo, että valmiussuunnittelu ja hiljattain valmistuneen suunnitelman täytäntöönpano ovat edenneet tarkoituksenmukaisesti. Lautakunta korostaa edelleen kaupunkiorganisaation varautumisen tärkeyttä, valmiussuunnitelman jatkuvan kehittämisen välttämättömyyttä ja tarvetta henkilöstön perehdyttämisen toimintaan valmiusorganisaatiossa.

Vastaus: Toimintaympäristön seurannan, tilannekuvan ylläpitämisen ja riskien arvioinnin tulee olla jatkuvaa ja osa jokapäiväistä kunnan toimintaa ja johtamista. Hiljaisten signaalien tunnistaminen on tärkeää. Kullakin toimialalla tulee tunnistaa riskit, jotka voivat uhata erityisesti ydintehtävien ja kriittisten toimintojen jatkuvuutta. Ennakointi, koulutus ja harjoittelu takaavat paremmat valmiudet kriisijohtamiseen häiriötilanteissa. Varautumisen merkitys on lisääntynyt viime vuosina ja Lapuan kaupungin toimialat ovat sitoutuneet valmiussuunnittelun kehittämiseen ja johtoryhmä seuraa aktiivisesti sen edistymistä.

Investointien toteutus ja suunnittelu

Tarkastuslautakunta painottaa edelleen, että erityisesti investointeja suunniteltaessa ja toteutettaessa on noudatettava kaupungin varojen käytössä säädettyjä ohjeita ja määräyksiä.

Yleisen taloudellisen kehityksen sekä sitä myötä verotulojen ja pääomakustannusten huomioiminen ja ennakoiminen ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Vastaus: Tulevaisuudessa investointien suunnittelu, verotulojen ja pääomakustannusten huomioiminen ja ennakoiminen on entistä tärkeämpää. Soteuudistuksen aiheuttama verotulovaikutus näkyy täysimääräisesti vasta vuonna 2024, sillä kunnille on kertynyt kuluva vuonna verotuloja aiemmilta verovuosilta korkeammalla veroprosentilla. Myös epätietoisuus vuosien 2024-2026 valtionosuuksista ja niiden kehittymisestä hankaloittaa ennakointia. Näiden johdosta investointien suunnittelussa tulee noudattaa varovaisuuden periaatetta. Talousarviolaadinnan yhteydessä investointitarpeita käsitellään johtoryhmässä ja asetetaan ensisijaisuusjärjestykseen toiminnalliset ja taloudelliset lähtökohdat huomioiden. Investointien kustannusarviot tulee olla mahdollisimman kattavasti ja realistisesti arvioitu, koska sillä on vaikutusta talouden toteutumiseen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että niin investointimenojen kuin omaisuuden myyntitulojenkin budjetoinnin tulisi olla mahdollisimman realistista.

Lapuan kaupunki on viime vuosina rahoittanut investointeja myös lainanotolla. Matalien korkojen aikana tästä ei ole muodostunut ongelmaa, mutta tulevaisuudessa velka voi muodostaa uhan kaupungin taloudelle. Velkaan liittyvät riskit on tunnistettava ja kartoitettava niin, että valtuusto saa päätöksiä tehdessään mahdollisimman kattavat riskiarviot kaupungin talouden kehittymisestä investoinnin maksuaikana. Investointi- ja käyttötalouden on oltava tasapainossa.

Vastaus: Talouden tasapainon ylläpitäminen on Lapuan kaupunginvaltuuston 12.6.2023 hyväksymän strategian mukainen tavoite. Lapuan kaupunginhallituksen 19.6.2023 asettama investointikatto vuoden 2024 investoinneille (6 miljoonaa euroa) on tasapainossa. Valtuuston talusseminaarissa, jossa tulevia investointeja linjataan, tullaan käymään läpi tulevaisuuteen liittyviä riskejä kunnan ja talouden osalta laajemmin.

Kaupungin taloudellinen asema 2022

Tarkastuslautakunta katsoo, että erityisesti yleisen taloustilanteen epävarmuuden aikoina kaupungin talouden suunnittelussa ja seurannassa on kiinnitettävä huomioita siihen, että yhtäältä käyttöomaisuus on arvostettu taseeseen todelliseen arvoonsa ja toisaalta poistot on mitoitettu mahdollisimman tarkasti käyttöomaisuuden kestoaikaa vastaavasti. Tällöin tilinpäätös kuvaa kaupungin talouden tilaa oikeellisesti.

Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointialueen kaupungilta vuokramien pinta-ala on noin 15.000 neliometriä. Kiinteistöihin on sitoutunut huomattava pääoma. Hyvinvointialueiden kustannuspaine asettanee niille tulevaisuudessa tehostamistarpeita, joihin myös kaupungin taloudenpidossa on syytä varautua realistisella suunnitelmalla kiinteistöjen käytöstä vuokrakauden päättyessä.

Vastaus: Lapuan kaupunki on ottanut käyttöön käyttöomaisuuskirjanpidon ohjelman 1.1.2021. Käyttöomaisuuskirjanpito-ohjelma mahdollistaa käyttöomaisuuden paremman tarkastelun. Käyttöomaisuuskirjanpidon käyttöönoton yhteydessä tasearvoja tarkastettiin mutta jatkossa esim. kiinteistöjen tasearvoja pysyttään arvioimaan tarvittaessa vuosittain.

Lapuan kaupunginvaltuustolle on järjestetty ensimmäinen iltakoulu 4.9.2023 koskien kaupungin omistamia kiinteistöjä. Kiinteistöjen osalta päivitetään luokittelu, jossa kiinteistöt jaetaan kolmeen luokkaan:

- Luokka 1: Omaisuus on kaupungin palvelujen kannalta välttämätöntä ja tarpeellista.
- Luokka 2: Kaupungilla voi olla omaisuutta, joka läheisesti liittyy kaupungin toimintaan, on tarkoituksenmukaisessa käytössä ja on luonteeltaan tuottavaa.
- Luokka 3: Kaupungin toimintaan kuulumaton 3a, tuloa tuottamaton 3b, epä-tarkoituksenmukaisessa käytössä oleva 3c.

Maksuvalmius

Tarkastuslautakunta toteaa, että Lapuan kaupungin kassan riittävyys on maakunnan muihin kuntiin verrattuna heikko ja rahavarojen määrä asukasta kohti pieni. Tämä aiheuttaa taloudenpidolle haasteita ja lisääntyvää lyhytaikaisen lainanoton tarvetta kustannusten noustessa ja/tai verotulojen pienetessä tai niiden maksatusten viipyessä.

Vastaus: Lapuan kaupungin toimintaperiaatteena on ollut pitää kassa riittävänä, mutta välttää turhaa rahan ”makuuttamista” tilillä, koska tämä on ollut taloudellisesti perusteltua. Kuntien välillä on toimintaperiaatteissa eroja siinä, paljonko rahaa pidetään kassassa. Taluspäällikkö seuraa kassan riittävyttä aktiivisesti ja toteuttaa taloudellisesti kestäviä ratkaisuja kassan pitämiseksi riittävänä.

Vakavaraisuus

Tarkastuslautakunta yhtyy tasekirjassa tehtyyn velkaantuneisuuden aiheuttamien riskien arvioon ja painottaa, että vastaisten investointien rahoittamiseen lainarahalla on suhtauduttava kriittisesti, sillä jo toteutettujen investointienkin tulorahoitus on vielä hankkimatta.

Vastaus: Investointien osalta laaditaan priorisointilistat toimialoittain. Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa asetetaan vuosittain investointikatto, jonka avulla investoinnit pyritään pitämään kohtuullisella tasolla. Vuonna 2022 investointien tulorahoitus onnistui 99 prosenttisesti. Vuonna 2021 investointien tulorahoitus oli 121 % eli vuosikate ylitti investointien hankintamenon.

Vuoden 2022 arviointikertomus / Sivistyslautakunnan vastaukset (Sivistyslautakunta 18.9.2023 § 94)

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessa 2022 (30.5.2023) todennut, että erityisesti sivistystoimen, mutta myös koko kaupungin päätöksenteossa sekä toimintojen järjestämisessä on syytä kuulla lasten ja nuorten näkemyksiä sekä osallistaa heitä päätöksentekoon. Tarkastuslautakunta on pyytänyt kaupunginhallitukselta selvitystä, miten Suomen vuonna 1991 ratifioiman YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukainen lapsivaikutusten arviointi toteutuu kaupungin päätöksenteossa yleisesti ja sivistystoimessa erityisesti sekä arviota siitä, miten alle 18-vuotiaiden oikeudet toteutuvat Lapuan kaupungissa.

Sivistyslautakunnan selvitys tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksessa esitettyihin selvityspyyntöihin:

Opetuksen osalta lasten ja nuorten osallisuutta on pyritty aktiivisesti kehittämään. Osallisuus on asetettu alueellisen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman yhdeksi päätavoitteista. Lapualla tavoite on näkyvillä muun muassa opiskeluhoollon ohjausryhmän toiminnassa sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteissa. Osallisuutta seurataan aktiivisesti vuosittaisen hyvinvointikyselyn avulla. Lapualla on jo hyvät perinteet oppilaskunnan ja Lasten parlamentin toiminnasta. Toimintaa ja sen kehittämistä jatketaan edelleen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on murrosvaiheessa, kun oppivelvollisuutta on pidennetty ja opiskeluhoollolakia päivitetty. Näiden muutosten myötä Lapualla tartutaan myös lapsivaikutusten arvioinnin menetelmiin ja otetaan sitä vahvemmin mukaan päätöksentekoon. Tällä hetkellä olemme asian edistämässä vielä kokeiluasteella. Lasten ja nuorten suunnitelmallista kuulemistä on toteutettu uusien koulujen, päiväkotien sekä liikuntapaikkojen rakentamisen yhteydessä. Toiveena on, että lapsivaikutusten arviointi saadaan keskeisemmäksi työkaluksi toimintaamme, kun pääsemme lakimuutosten myötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin maakunnallisessa yhteistyössä eteenpäin.

Osallisuuden vahvojen rakenteiden vuoksi lasten ja nuorten osallistumismahdollisuudet ovat Lapualla varsin hyvät. Meillä on arviointia, osallistavaa suunnittelua, pedagogista kehittämistä sekä hyvät verkostot asian edistämiseksi. Osallistava budjetointi otetaan ensimmäisen kerran käyttöön Lapualla syksyn 2023 aikana, missä osallistetaan lapsia ja nuoria vaikuttamaan heille tärkeäksi kokeisiin asioihin. Sen sijaan tarvitaan vielä paljon työtä lasten aktivoimiseksi, jotta osallisuuden mahdollisuuksia hyödynnetään. Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen sekä parempien yhteistyöverkostojen (mm. yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa) rakentaminen ovat tässä avainasemassa.

Vuoden 2022 arviointikertomus / Teknisen lautakunnan vastaukset

(Tekninen lautakunta 19.9.2023 § 111)

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että talousarvioon kirjatut laadulliset tavoitteet ovat samalla tavalla sitovia kuin numeeriset tavoitteetkin.

Tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitukselta selvityksen, miten keskustaajaman osayleiskaavojen valmistuminen eteni ja toteutuiko tavoite valmistumisesta sekä millä tavalla kaavoitus tiivistä kaupunkirakennetta ja paransi viihtyisyyttä.

Edelleen tarkastuslautakunta pyytää selvittävän, millä päätöksillä ja mistä syystä Jouttikallion asemakaava on ”laitettu jäihin”, kun talousarviossa sen valmistumista edellytettiin painokkaasti.

Lautakunta pyytää selvitystä, miksi kaupungin tilinpäätöksessä taseeseen on aktivoitu myös kiinteistöjen purkukustannuksia, mikä nostaa hankitun maan arvon yli kaksinkertaiseksi maakunnan keskitasoon nähden.

Vastaus: Tavoitteiden osalta kehittämistoimenpiteitä on tehty vuodelle 2023 ja kehitetään edelleen vuoden 2024 talousarvion osalta.

Keskustaajaman osayleiskaava ei ole edennyt henkilöstövajeen johdosta. Kaupungingeodeetti on irtisanoutunut vuonna 2022 ja loppuvuosi hoidettiin sijaisjärjestelyin. Vuonna 2022 tehtiin päätökset asemakaavojen laatimisen aloittamisesta useille keskeisille alueille keskustassa, joilla on tarkoitus tiivistää kaupunkirakennetta.

Muilta osin kaupunginhallitus vastaa tähän.

Kaupunginhallituksen vastaukset:

Jouttirinne-Jouttikallion asemakaavasta on tehty kaavoituspäätös 22.10.2018. Kaavoitus käynnistettiin vuonna 2020. Valtatie 19 uudistukset ovat hidastaneet kaavoitusprosessia. Teollisuusalueen kaavoittaminen etenee valtatie 19 suunnittelun valmistuessa. Jo tässä vaiheessa voidaan myydä tarvittaessa määräaloja, jotka noudattelevat tulevaa asemakaavaa.

Kirjanpitolaissa ja kirjanpitolautakunnan ja kuntajaoston yleisohjeissa ei ole erikseen mainittu purkamismenojen lukemisesta hankintamenoon. Pääsääntöisesti rakennuksen purkamismeno kirjataan purkamisvuoden kuluksi. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto lausunnossaan 91, 21.4.2009 on ottanut kantaa siihen, voidaanko rakennuksen purkamismenot lukea aktivoida tontin hankkimismenoksi. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on lausunnossaan todennut " Jos rakennus puretaan rakentamispaikan saattamiseksi rakentamiskelpoiseksi uudisrakennusta tai muuta käyttöä varten, purkamismeno voidaan aktivoida tontin, jolla purettu rakennus on sijainnut, hankintamenoksi. Aktivoinnissa on noudatettava varovaisuuden periaatetta siten, ettei aktivoitu hankintameno muodostu tontin todennäköistä luovutusarvoa tai muutoin määriteltyä arvoa suuremmaksi.". Kyseisestä menettelystä on keskusteltu ennen kirjausta myös tilintarkastajan kanssa. Aktivoinnissa on noudatettu varovaisuuden periaatetta.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin taloudenpito on läpinäkyvää ja oikeellisiin arvioihin ja laskelmiin perustuvaa. Lautakunta kehottaa avaamaan vesihuoltolaitoksen taloudenpitoa, vesimaksujen muodostumista ja varojen käyttöä säännöllisesti kaupunkilaisille, jolloin myös vesimaksujen maksajat voivat varmistua laitoksen toiminnan oikeudenmukaisuudesta.

Vastaus: Lapuan kaupungin tasekirjassa on erikseen esitetty vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase. Lisäksi vesihuoltolain mukaan vesihuoltolaitoksen tulee tiedottaa vuodesta 2023 lähtien riittävästi laitoksen toimittaman talousveden laadusta ja jäteveden puhdistuksen tasosta sekä siitä, miten vesihuollosta perittävät maksut muodostuvat. Talousvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen on lähetettävä asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta.

Investoinnit

Tarkastuslautakunta painottaa edelleen, että erityisesti investointeja suunniteltaessa ja toteutettaessa on noudatettava kaupungin varojen käytöstä säädettyjä ohjeita ja määräyksiä. Yleisen taloudellisen kehityksen sekä sitä myötä verotulojen ja pääomakustannusten huomioiminen ja ennakoiminen ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Vastaus: Investointien ennakoivaa suunnittelua on lisätty vuoden 2023 aikana ja tavoitteena on, että suunnittelu saadaan kokonaisuudessaan ennakoivaksi vuonna 2024. Kaupungin strategian mukaisesti huolehdimme talouden tasapainon ylläpitämisestä. Rahoituksen tasapainon säilyttämiseksi kaupunginhallitus asettaa vuosittain investointikaton.

Tarkastuslautakunta toteaa, että niin investointimenojen kuin omaisuuden myyntitulojenkin budjetoinnin tulisi olla mahdollisimman realistista. Lapuan kaupunki on viime vuosina rahoittanut investointeja myös lainanotolla. Matalien korkojen aikana tästä ei ole muodostunut ongelmaa, mutta tulevaisuudessa velka voi muodostaa uhan kaupungin taloudelle. Velkaan liittyvät riskit on tunnistettava ja kartoitettava niin, että valtuusto saa päätöksiä tehdessään mahdollisimman kattavat riskiarviot kaupungin talouden kehittymisestä investoinnin maksuaikana. Investointi- ja käyttötalouden on oltava tasapainossa.

Vastaus: Kaupunginhallitus vastaa tähän.

Kaupunginhallituksen vastaus: Kaupunginhallitus asettaa vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä investointikaton, jolla ohjataan kaupungin investointitasoa. Mm. vuoden 2024 talousarviovalmistelussa on asetettu investointikatoksi 6 milj. euroa. Investointikatto asetetaan siten, että investointeja olisi mahdollista kattaa myös tulorahoituksella eikä ainoastaan lainarahoituksella. Lainojen korkotason noustessa lainoihin liittyviä kustannuksia arvioidaan ja investointeja priorisoidaan. Myös vähäisellä käytöllä olevien tai tarpeettomien kiinteistöjen osalta on hyvä tehdä päätöksiä niiden ylläpidon tasosta.

Vuoden 2022 arviointikertomus / ympäristölautakunnan vastaukset (Ympäristölautakunta 12.9.2023 § 54)

Tarkastuslautakunta kysyy, että mistä johtuu vuosittainen yli 30 % toimitatuottojen ylitys? Lisäksi tarkastuslautakunta kysyy, että minkä vuoksi lautakunnalle on tehty talousarvioon korjaus menojen osalta, jos ympäristölautakunta on kuitenkin pysynyt alkuperäisessä talousarviossa vuonna 2022.

Vastaus: Ympäristölautakunnan maksutuotoissa oli satunnaisia eriä vuonna 2022 noin 8 200 €, joihin ei ole varauduttu talousarvion laadintavaiheessa. Rakennusvalvontamaksujen osalta tulot ylittyivät noin 37 800 €, joka johtuu yksittäisen aurinkovoimalahankkeen rakennusluvasta vuonna 2022. Tällaisiin satunnaisiin isoihin hankkeisiin ei voida varautua talousarvion laadinnassa.

Ympäristölautakunnan budjettimuutos liittyy sisäisiin vuokriin, joita ei budjetoida vielä talousarvion laadintavaiheessa. Muita budjettimuutoksia ei ole tehty. Menojen osalta suurin yksittäin alitus liittyy ympäristölautakunnan palkkamenoihin, jotka alittuivat noin 15 400 €. Alitus johtuu ympäristönsuojelun henkilöstövajeesta ja rakennusvalvonnan osalta opintovapaasta.

Tarkastuslautakunta kysyy, minkä vuoksi ympäristönsuojelua koskevia päätöksiä ja valvontakohteiden tarkistuksia sekä toteutumisia on ollut huomattavan paljon vähemmän vuonna 2022 kuin aikaisempina vuosina?

Vastaus: Ympäristönsuojelun ohjelmassa hyväksytty vuosittainen valvontaohjelma. Valvontaväli määräytyy valvontakohteen riskinarvioinnin perusteella. Valvontaväli vaihtelee välillä 3-10 vuotta. Vuonna 2021 valvonta kohdistettiin eläinsuojille, joita Lapualla on 42 kohdetta. Eläinsuojien valvontaväli on 10 vuotta. Muita kohteita on tämän lisäksi yhteensä 57 kpl, jotka sijoittuvat 13 eri toimialalle. Vuonna 2022 valvontaa suoritettiin 5 eri toimialalle. Näiden kohteiden valvonta on hitaampaa kuin eläinsuojien valvonta vuonna 2021. Aikaisempina vuosina ei ole toteutettu ympäristönsuojelulain mukaista suunnitelmallista valvontaa.

Tarkastuslautakunta toivoo, että kiinteistöjen valvontaa jatketaan ja asian vaatimat hallintopakoprosessit käydään läpi mahdollisimman ripeästi.

Vastaus: Vuonna 2022 ei ole kyetty suorittamaan valvontaa ympäristönsuojelun henkilöstövajeen johdosta. Tarkoitus on tehostaa valvontaa jälleen vuonna 2024, koska henkilöstövajaus on jatkunut myös vuonna 2023.